

Aarhundrede omtrent er overgaaet 80,000 Edr. Hartkorn Bøndergods til Selveiendom, fordi Regjeringen havde ophævet de Hindringer, som isærdeleshed stode i veien derfor, og som igjen bleve indførte ved Placat af 26de Januar 1807 — thi i Tidrummet fra 1785 til 1806 fik 226 Sædegaarde Bevilling til at sælge Bøndergodset, uden at tabe Skattemoderationen, og næsten 80,000 Edr. Hartkorn Fæstegods blev saaledes forvandlet til Selveiendom, blot fordi de hæmmende Baaend, som laae paa Godssets Besiddelse, vare blevne hævede — og naar vi fremdeles see hen til, hvorledes Regjeringen især fra 1791 søgte, at fremme Selveiendom, og at den 1786 oprettede Creditkasse ikke lidet, om end ikke i det Omfang, som man ofte troer det, har bidraget dertil, saa kunne vi ikke nægte, at det maa synes, at der ogsaa fremdeles maatte kunne opnaaes Meget ad Frivillighedens Vej, naar blot de hæmmende Foranstaltninger, som ved den nyere Lovgivning jo ere hævede, holdes borte. Men et ikke mindre talende Argument herfor synes at ligge i den Beretning, som den ærede Indenrigsminister gav os igdaar, at siden 1835 indtil det forrige Aar, altsaa i 15 Aar, ere atter omtrent 30,000 Edr. Hartkorn Fæstegods gaaede over til at blive Selveiendom; det er altsaa i Løbet af 35 Aar tilsammentaget 110,000 Edr., hvilket er mere, end det bundne Gods nu udgjør (Hør!) — jeg lader naturligviis her det Antal Aar, hvort Placaten af 1807 var i Kraft, ude af Betragtningen. Jeg skal i Forbigaaende, i Anledning af hvad der nylig blev sagt her, blot gjøre en kort Bemærkning. Det er med Hensyn til disse Forhold meget ofte blevet fremstillet her i Salen, som om Regjeringen af en eller anden Grund var bleven nødtvungen til at standse i den paabegyndte Udvikling og at standse paa den betraadte Bane, saaledes blev det af den ærede Deputerede, som sidder ligeover for mig, (B. Christensen) for et Øieblik siden sagt, at Krigen da standsede denne Udvikling, og gjorde, at man ikke ogsaa udstrakte den til Huusmændene eller dem, som eiede under en E. Hartkorn; herved skal jeg blot gjøre opmærksom paa, at den Placat, som gjorde en meget væsentlig Indskrænkning i den engang tilstaaede Frihed,

og som efter mine Anskuelse var et mærkeligt Tilbagefærdigt, var af 26de Januar 1807, altsaa fra en Datum, deskovære længe forinden man i Danmark tænkte paa den i September Maaend indtrædende Krig. Regjeringen maa altsaa have haft andre Grunde end Krigen til at standse paa den betraadte Vej — den kan have taget feil i sine Grunde og høyt Uret i sine Anskuelse — det vedkommer os for Øieblikket ikke her — men hvad jeg vilde tillade mig at gjøre opmærksom paa, er, at det ikke kan være en rigtig Fremstillingsmaade, og at det neppe kan bidrage til en alsidig Oplysning af Forholdene, naar man underlægger Regjeringen Hensigter, som den efter historiske Data paa ingen Maade kan have havt. Jeg bemærker dette saameget mere, som det ikke er den eneste Prøve af denne Art; jeg har her i Salen hørt ikke lidet om, hvad Regjeringens Hensigt med Hensyn til Bøndestanden skulde have været ved de Privilegier, som i det 17de Aarhundrede bleve meddeelte Greverne og Baronerne; men jeg maatte tage aldeles feil og ikke have et rigtigt Begreb om disse Privilegiers Betydning og om det 17de Aarhundredes Aand, naar jeg kunde dele den Anskuelse, som her dog med temmelig stor Bestemthed er fremkommet, at det nemlig skulde være ogsaa med Hensyn til Bøndestandens Interesse, at saadanne Privilegier ere blevne meddeelte.

Jeg kommer nu tilbage til, hvad jeg før tillod mig at henlede Opmærksomheden paa — Spørgsmaalet om, hvorvidt man fremdeles kunde overlade det til en frivillig Overeenskomst at ordne disse Forhold. Jeg siger, at, hvad der fra 1775 til 1806 er skeet ad Frivillighedens Vej, og hvad der fra 1835 til 1850 ligeledes er skeet, synes at give godt Haab om, at Sagen lader sig ordne paa denne Maade, isærdeleshed naar Regjeringen vilde træde til med en saadan Understøttelse, for at fremme Selveiendom, hvorpaa Lovforslaget dog gjør et betydeligt Krav til Regjeringen; thi det indskrænker sig ikke blot dertil, at Lovforslaget i § 70 vil, at Regjeringen aarlig skal anvende 200,000 Rbd. eller mere til at afløse de Pantecreditorer og at realisere de Kjøbesummers Udbetaling, som kunde behøves, hvad der, i Forbigaaende sagt, vel ikke efter mine An-